

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 660/2022
15.01.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Зорице Булајић и Ирене Вуковић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији су пуномоћници Оља Рађеновић, Биљана Ђурић и Драган Ђурић, адвокати из ..., против туженог „НАПРЕДАК“ ДОО Стара Пазова, чији је пуномоћник Душан Гарашанин, адвокат из ..., ради поништаја решења и накнаде штете, одлучујући о ревизијама тужиоца и туженог изјављеним против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2736/21 од 08.12.2021. године, у седници одржаној 15.01.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против става другог и трећег изреке пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2736/21 од 08.12.2021. године.

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца па се **ПРЕИНАЧАВА** пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2736/21 од 08.12.2021. године у ставу првом изреке тако што се одбија жалба туженог и потврђује пресуда Основног суда у Старој Пазови П1 187/20 од 09.07.2021. године у усвајајућем делу става другог изреке за исплату износа од још 165.447,90 динара са законском затезном каматом почев од дана пресуђења па до коначне исплате, док се у преосталом делу ревизија тужиоца **ОДБИЈА**, као неоснована.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцу накнади трошкове поступка по ревизији у износу од 100.306,38 динара у року од 8 дана од дана достављања отправка ове одлуке.

Образложење

Пресудом Основног суда у Старој Пазови П1 187/20 од 09.07.2021. године, ставом првим изреке делимично је усвојен као основан тужбени захтев па је поништено као незаконито решење број .. од 10.08.2020. године којим је отказан уговор о раду тужиоцу број .. од 30.06.2006. године и број .. од 01.09.2014. године. Ставом другим изреке обавезан је тужени да тужиоцу исплати на име накнаде штете због

незаконитог отказа 14 зарада које би тужилац остварио код туженог што укупно износи 636.909,42 динара са законском затезном каматом почев од дана пресуђења па до коначне исплате, док је у преосталом делу захтева за накнаду штете до тражених 741.540,00 динара, за разлику од 104.630,58 динара одбијен као неоснован као и законска затезна камата на одобијен износ. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу плати парничне трошкове у износу од 66.970,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности пресуде па до коначне исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2736/21 од 08.12.2021. године, ставом првим изреке, делимично је преиначена првостепена пресуда те је захтев тужиоца за накнаду штете преко износа од 303.845,60 динара са законском затезном каматом од 09.07.2021. године одбијен. Ставом другим изреке је жалба туженог у преосталом одбијена и првостепена пресуда у преосталом усвајајућем делу и делу одлуке о трошковима парничног поступка потврђена. Ставом трећим изреке одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену ревизије су благовремено изјавиле обе парничне странке, тужилац побијајући је у преиначујућем делу због погрешне примене материјалног права а тужени побијајући је у усвајајућем делу због погрешно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану одлуку у смислу одредбе члана 408, а у вези члана 403. став 2. тачка 2. и 441. ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11...10/23), у вези члана 92. Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“, број 10/23), Врховни суд је утврдио да су ревизије парничних странака дозвољене, ревизија тужиоца основана, а ревизија туженог неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Указивањем ревидената да другостепени суд није дао никакве разлоге за своју одлуку, односно да његови разлози нису јасни у погледу закључака које је донео одлучујући о жалби туженог заправо се указује на учињену битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП из којих разлога се ревизија не може изјавити сходно одредби члана 407. став 1. тач. 1. и 2. ЗПП. Стога, ови наводи нису били предмет оцене ревизијског суда.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је био у радном односу код туженог од 1988. године на радном месту У 2019. години тужилац је користио боловање због проблема са кичмом и према лекарском извештају од 30.09.2019. године оценом лекара специјалисте медицине рада констатовано да је тужилац здравствено ограничен и онеспособљен за рад на радном месту ..., односно да код њега постоје патолошка стања која представљају контраиндикације за рад али да се експертиза не може изградити јер је потребно да се понове одређене анализе након чега ће се оценити радна способност. Ове налазе потврдио је у својим извештајима од 28.10.2019. године и 07.03.2020. године и Завод за здравствену заштиту радника који је у оцени констатовано да је тужилац здравствено привремено неспособан за рад на радном месту Његова неспособност за рад је и даље привремена, продужавана је извештајима лекара специјалисте од 12.06.2020. године, 08.07.2020. године и 24.07.2020. године. Тужилац је за све време лечења био на боловању, па и у августу

2020. године када је тужени решењем број .. од 10.08.2020. године тужиоцу отказао уговор о раду због престанка потребе за радом запосленог сагласно одредби члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду. У образложењу је наведено да је послодавац одлуку о проглашењу вишка запослених донео 07.08.2020. године услед економских и организационих промена у друштву, проглашења епидемије вируса COVID 19 у Србији и да је након што је извршио увид у низ лекарских налаза запосленог који су константно негативни и прате погоршање здравственог стања запосленог разматрао могућности да тужиоцу обезбеди радно место у складу са његовом здравственом и радном способношћу сагласно члану 81. став 2. Закона о раду те да је имао у виду негативне лекарске налазе и извештаје од 30.09.2019. године. Како је увидео да запослени у дужем временском периоду не испуњава услове за рад на радном месту за које има закључен уговор о раду, те да се здравствено стање погоршава и у недостатку упутства и инструкција здравственог органа као и другог радног места на које би могао преместити тужиоца ради очувања запослења и здравственог стања прогласио је тужиоца технолошким вишком наводећи такође да и поред препоруке за процену радне способности тужилац није покренуо предложени поступак нити је приложио друге налазе који би указали на побољшање здравственог стања. Ни у једном лекарском извештају није констатовано да је тужилац трајно неспособан за обављање послова ..., нити је наведено да се тужиочево стање стално погоршава а од августа 2020. године тужилац више нема здравствених проблема са кичмом.

Тужилац је стар 50 година, тренутно незапослен, код туженог је био у радном односу 23 године и 5 месеци, живи у породичном домаћинству са мајком која остварује пензију, а тужилац остварује месечну новчану накнаду у висини од 16.000,00 динара код Националне службе за запошљавање. Последња зарада коју је тужилац остварио код туженог је зарада за јули месец 2020. године и износила је 45.493,50 динара бруто, односно 33.520,97 динара нето, а исплаћено му је, након личних обустава 30.384,56 динара.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови закључили да је незаконито решење туженог број .. од 10.08.2020. године којим је тужиоцу отказан уговор о раду јер послодавац није на начин прописан чланом 81. став 2. Закона о раду утврдио неспособност тужиоца за обављање послова ... због чега није било основа за отказ уговора о раду применом одредбе члана 179. став 5. тачка 1., у вези са члановима 81. став 2, 101. и 102. став 2. Закона о раду на који се тужени у оспореном решењу позива.

Такође су правилно нижестепени судови закључили да тужилац има право на паушалну накнаду штете као замену за враћање на рад из члана 191. став 5. Закона о раду, али по оцени првостепеног суда тужиоцу припада право на накнаду штете у висини од 14 зарада које је тужилац остварио у месецу који је претходио престанку радног односа, као правичну с обзиром на све околности случаја и која накнада се сходно ставу 8. истог члана обрачунава у висини бруто зараде, док по оцени другостепеног суда тужиоцу с обзиром на све околности случаја припада накнада у висини од 10 зарада које је остварио у месецу који је претходио незаконитом отказу уговора о раду која се обрачунава у висини исплаћене зараде.

По оцени Врховног суда, правно становиште нижестепених судова у погледу оценое закнитости отказа уговора о раду засновано је на правилној примени материјалног права.

Одредбом члана 81. став 2. Закона о раду прописано је да запослени са здравственим сметњама утврђеним од стране надлежног здравственог органа у складу са законом не може да обавља послове који би изазвали погоршање његовог здравственог стања или последице опасне за његову околину, док је одредбом члана 82. прописано да на пословима на којима постоји повећана опасност од повређивања, професионалних или других обољења може да ради само запослени који, поред посебних услова утврђених правилником, испуњава и услове за рад у погледу здравственог стања, психофизичких способности и доба живота, у складу са законом. Одредбом члана 3. Правилника о претходним и периодичним лекарским прегледима запослених на радним местима са повећаним ризиком („Службени гласник РС“, бр. 120/07...53/17) прописано је да периодични лекарски преглед врши се ради праћења и оцењивања здравственог стања, односно способности запосленог за обављање послова на радном месту са повећаним ризиком на коме запослени ради у односу на факторе ризика тог радног места, а у роковима прописаним овим правилником (став 1) и да послодавац упућује запосленог на периодични лекарски преглед најкасније 30 дана пре истека рока утврђеним овим правилником (тачка 1), након закључивања боловања по основу тешке повреде на раду (тачка 2) и после болести или повреде које нису везане са радом ако постоји сумња на смањену радну способност (тачка 3). Правилник о ближем начину, трошковима и критеријумима за процену радне способности и могућности запослења и одржања запослења особа са инвалидитетом („Службени гласник РС“, бр. 36/10, 97/13) у одредби члана 3. прописује да поступак процене радне способности спроводи Национална служба за запошљавање.

Како је тужилац код туженог обављао послове радног места ... које је процењено као радно место са повећаним ризиком то је сходно одредби члана 82. Закона о раду и члана 3. Правилника о претходним и периодичним лекарским прегледима запослених на радним местима са повећаним ризиком, тужени имао овлашћења да тужиоца упути на лекарски преглед код надлежне здравствене установе при Националној служби за запошљавање да процени да ли тужилац има здравствене способности да ради на месту ... па тек уколико се утврди да нема потребне способности за обављање посла тек тада је послодавац овлашћен да откаже уговор о раду уз све обавезе које у том случају послодавац има. Пошто код тужиоца није од стране надлежног органа констатована трајна неспособност за рад, то ни решење о отказу уговора о раду није засновано на одредбама Закона о раду на који је тужени засновао своје решење и због чега су правилном применом материјалног права нижестепени судови поништили решење о отказу уговора о раду као незаконито. Због тога су ревизијски наводи туженог да је само запослени могао активирати процену своје радне способности а не и послодавац и да је стога тужени само на основу извештаја здравствених установа о здравственом стању тужиоца могао с позивом на одредбу члана 179. став 5. тачка 1. отказати уговор о раду тужиоцу неосновани.

Из ових разлога применом члана 414. ЗПП, одлучено је као у ставу првом изреке.

Одлучујући о правним последицама незаконитог престанка радног односа у смислу одредбе члана 191. став 5. Закона о раду, првостепени суд је код утврђених чињеница да је тужилац стар 53 године, да је код туженог радио 23 године и 5 месеци, да нема издржаваних чланова породице већ живи са мајком која остварује право на пензију оценио да тужиоцу уместо враћања на рад припада право на накнаду штете у висини 14 бруто зарада које је тужилац остварио у месецу који је претходио престанку

радног односа сматрајући је правичном обзиром на све околности конкретног случаја, док је у преосталом делу, за износ од још 4 зараде тужбени захтев одбио као превисоко постављен.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и обавезао туженог да тужиоцу на име накнаде штете уместо враћања на рад исплати износ од 303.845,60 динара, сматрајући да тужиоцу по овом основу припада накнада штете у висини 10 зарада које су тужиоцу исплаћене за јули месец 2020. године са законском затезном каматом од 09.07.2021. године.

По оцени Врховног суда правно становиште другостепеног суда није правилно.

Исплата накнаде штете као последице незаконитог престанка радног односа прописана је чланом 191. Закона о раду тако што ће суд, за случај да се у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа на захтев запосленог одредити да му се исплати накнада штете и уплати припадајући доприноси за обавезно социјално осигурање за период у коме запослени није радио (став 1.), да ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа, а запослени не захтева да се врати на рад, суд ће, на захтев запосленог, обавезати послодавца да запосленом исплати накнаду штете у износу од највише 18 зарада запосленог, у зависности од временаведеног у радном односу код послодавца, година живота запосленог и броја издржаваних чланова породице (став 5.) а да се под зарадом из става 5. и 7. овог члана сматра зарада коју је запослени остварио у месецу који претходи месецу у коме му је престао радни однос (став 8.).

Из ових законских одредби произилази да уколико запослени не жели да се после незаконитог престанка радног односа реинтегрише у радни однос он по самом закону има право да уместо враћања на рад захтева накнаду штете, а послодавац је у обавези да му ту штету накнади у висини коју суд одмери применом критеријума из члана 191. став 5. Закона о раду. Полазећи од чињенице да је решење туженог од 10.08.2020. године правноснажно поништено пресудом од 09.07.2021. године а да тужилац не захтева враћање на рад већ накнаду штете (тзв. супституција реинтеграције) правилно нижестепени судови закључују да постоји основ за накнаду штете уместо враћања на рад у смислу члана 191. став 5. Закона о раду. Правилно је првостепени суд на основу релевантних чињеница (да је тужилац стар 53 године, да је 23 године и 5 месеци радио код туженог, да нема члана породице којег је у обавези да издржава јер мајка са којом живи има редовна примања у виду пензије) закључио да тужиоцу припада тражена накнада у висини 14 зарада које је остварио у јулу месецу 2020. године као месецу који је претходио престанку радног односа.

Међутим приликом утврђивања висине зараде запосленог која је основ за утврђивање новчаног износа накнаде штете која припада запосленом погрешно је другостепени суд применио одредбу члана 191. став 8. Закона о раду. Наиме овом одредбом прописано је право запосленог да уместо враћања на рад захтева паушалну накнаду штете од највише 18 зарада које би остварио да ради у месецу који претходи месецу у коме му је престао радни однос. Како је тужиоцу радни однос престао 10.08.2020. године то је основ за утврђивање паушалне накнаде штете у смислу наведене законске одредбе зарада коју је остварио у јулу месецу 2020. године и која је, сходно члану 105. став 2. Закона о раду износила 33.520,97 динара, при чему су без утицаја ревизијски наводи тужиоца да је висину штете требало утврђивати према заради

коју би остварио у јулу месецу 2020. године да није био на боловању, а не према накнади зараде коју је примио због боловања јер је свој захтев за исплату накнаде штете засновао на исплаћеној накнади зараде за јули 2020. године.

Због тога је тужени у обавези да тужиоцу исплати накнаду штете у висини 14 зарада које је остварио у месецу који претходи престанку радног односа (за јули 2020. године у износу од 33.520,97 динара, односно укупно 469.293,58 динара) у смислу члана 191. став 8. у вези ст. 5. Закона о раду због чега је у овом делу преиначена другостепена пресуда и усвојен тужбени захтев за исплату износа од још 165.447,90 динара (што са досуђеним износом од 303.845,60 динара чини износ од 469.293,58 динара), док је у преосталом делу ревизија тужиоца неоснована те је на основу чланова 416. став 1. (преиначење побијане одлуке) и члана 414. став 1. ЗПП (одбијање ревизије) одлучено као у ставу другом изреке.

Одлуку о трошковима поступка, садржану у ставу трећем изреке, Врховни суд је донео применом члана 165. став 2., у вези чланова 153. и 154. ЗПП и тужиоцу који је успео у поступку по ревизији досудио нужне и неопходне трошкове на име састава ревизије 18.000,00 динара и плаћања судских такси за ревизију 32.922,55 динара и одлуку о ревизији 49.383,83 динара применом важеће Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката и Таксене тарифе из Закона о судским таксама.

**Председник већа - судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић